

ББК 67.30
М 33

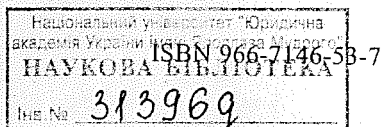
Упорядники *Ю. М. Грошевий, М. І. Панов*

М 33 **Матеріали** наукової конференції «Конституція України — основа модернізації держави та суспільства. 21-22 червня 2001 р. Харків». Упорядники *Ю. М. Грошевий, М. І. Панов*. — Харків: Право, 2001. — 592 с.

ISBN 966-7146-53-7

На честь 5-ї річниці від дня прийняття Конституції України Адміністрація Президента України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національна академія наук України, Академія правових наук України, Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого провела наукову конференцію «Конституція України — основа модернізації держави та суспільства». Конференція відбулася в Національній юридичній академії України ім. Ярослава Мудрого. Доповіді на пленарних засіданнях та тези виступів на конференції вміщено у пропонованому збірнику.

Розраховано на наукових і практичних працівників.

ББК 67.30

© Видавництво «Право», 2001

Л. Д. Кучма
Президент України

Конституція України — правовий фундамент забезпечення стабільності держави та консолідації суспільства

Шановні учасники конференції!

Радий вітати цей представницький науковий форум, присвячений важливій даті в новітній вітчизняній історії.

Усі ми бачимо той неослабний інтерес і ту увагу, яку викликають не тільки у фахівців-правознавців та політиків, а й у широкого громадського загалу питання, пов'язані з Конституцією України, змінами, внесеними нею в суспільне життя. А також, будемо відвертими, з тим в Основному Законі, що потребує уточнення, доповнення, удосконалення.

Ви мали нагоду переконатися, скільки місця було відведено цим питанням на недавній науково-практичній конференції, присвяченій новим політичним реаліям України на рубежі тисячоліть. Я теж докладно зупинився на них у своєму виступі.

Сподіваюся, що і сьогоднішнє авторитетне зібрання, віддаючи належне п'ятій річниці прийняття Конституції, теж матиме ділове спрямування, зробить істотний внесок у поглиблену розробку зазначених проблем.

Часу, протягом якого діє Конституція, вже цілком достатньо для зважених і неупереджених оцінок, об'єктивних та відповідальних висновків.

Масмо насамперед проаналізувати, наскільки повно використовуються правовий потенціал основоположного законодавчого документа держави, відкриті ним можливості для утвердження реальної демократії, забезпечення прав та свобод людини і громадянина, розвитку держави, зміцнення її авторитету на міжнародній арені. Тобто, за великим рахунком, співвіднести сутність та особливості нашої Конституції з поточними потребами і завтрашніми перспективами.

Є підстави сказати, що на фундаменті, забезпеченому Основним Законом, за п'ять років здійснено, без перебільшення, доленосну роботу. Здійснено органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськими організаціями, всім народом.

З метою активізації діяльності трудових колективів та забезпечення їх діяльності при реалізації їх повноважень бажано прийняти Закон «Про трудові колективи (персонал) та їх повноваження у встановленні умов праці», який би містив норми з різних нормативно-правових актів.

А. М. Слюсар, канд. юрид. наук, доцент
Національна юридична академія
України ім. Ярослава Мудрого

Конституція України та суб'єкти трудового права

З прийняттям 28.06.1996 р. п'ятою сесією Верховної Ради України Конституції України державою було проголошено загальні права та свободи громадян, у тому числі трудові.

Стосовно трудових прав та свобод людини і громадянина необхідно зауважити, що основоположним є право на труд, яке включає можливість заробляти собі на життя працею, що вільно обирається людиною або на яку вона вільно погоджується. Це передбачено ст. 43 Конституції України.

Конституція України гарантує вищезазначене право виключно для фізичних осіб як суб'єктів трудового права — найманих працівників. Проте щодо фізичних осіб — роботодавців, на жаль, права у трудових відносинах з найманим працівником Конституцією не врегульовано.

Гарантія від незаконного звільнення, передбачена ч. 6 ст. 43 Конституції України, захищає права лише однієї сторони трудових відносин, тобто працівника. Однак, якщо роботодавцем є також фізична особа, яка має певні претензії до працівника з приводу виконання ним його трудових обов'язків, то діючий порядок звільнення такої особи дуже складний. Порядок звільнення за ініціативою власника треба спрощувати; це призведе до чіткого розуміння, яке звільнення є незаконним.

Безумовно позитивною нормою є право на своєчасне одержання винагороди за труд, що передбачено ч. 7 ст. 43 Конституції України.

У теорії трудового права застосовується термін «трудоий колектив». Правильним вважаю ту обставину, що в тексті Конституції України відсутній термін «трудоий колектив», бо останній не є суб'єктом трудового права, він не має суттєвих ознак не тільки суб'єкта трудового права, а й суб'єкта права взагалі, у тому числі таких основних ознак, як правоздатність, дееспособність, деліктоздатність. Виходячи з цього не можна розглядати трудовий колектив як суб'єкта трудового права, бо це поняття не є правовим.

Прийняття Закону України «Про трудові колективи» буде суперечити Конституції, тому що вона передбачає право громадян на об'єднання в громадські організації, але ніде не йдеться про можливість існування трудового колективу у вигляді громадської організації. Більш того, працюючі про-

вадяни можуть об'єднуватись у профспілкові комітети для захисту своїх інтересів та вирішення питань, що віднесено чинним законодавством до компетенції загальних зборів працюючих на підприємстві. Повноваження трудових колективів, що передбачені КЗпП (ст. ст. 12, 45, 50, 52, 97, 143, 153, 223, 245, 252 та ін.), треба передавати профспілковим комітетам як представникам найманих працівників та суб'єктам права.

У зв'язку з прийняттям Конституції України потрібно детально переробити гл. XVI-A КЗпП України щодо існування самого поняття трудового колективу як суб'єкта трудового права.

Будь-який громадянин України, іноземний громадянин або особа без громадянства, якщо вони не є обмежено дієздатними чи недієздатними, згідно з ч. 1 ст. 43 Конституції України є суб'єктами трудового права.

О. А. Гриценко, канд. екон. наук,
доцент;

О. А. Камериста, асистент.
Національна юридична академія
України ім. Ярослава Мудрого

Інституційне забезпечення справедливості оплати праці в Україні

У виступі на нараді з питань удосконалення оплати праці 12.12.2000 р. Президент України Л. Д. Кучма зазначив, що «заробітна плата є і залишається основним джерелом доходів переважної частини населення. Докорінні зміни у сфері оплати праці — це основа реального оздоровлення економіки, розширення внутрішнього ринку, створення тих необхідних передумов сталого зростання». Для виконання оплатою праці зазначеної місії необхідним є оптимізація її рівня, зокрема, за допомогою розширення можливостей впровадження в механізм формування доходів від праці принципів соціальної справедливості.

Соціальна справедливість у сфері оплати праці має два аспекти: об'єктивний і суб'єктивний. Перший — це співвідношення критерія оплати і її фактичного рівня, другий — суб'єктивна оцінка індивідом цього співвідношення.

Рівень оплати праці складається під впливом великої кількості чинників. Інституційні чинники — це власне інститути, тобто норми та правила діяльності людини, а також механізми їх формування і контролю за їх додержанням.

Головні напрямки удосконалення інституційного забезпечення справедливості оплати праці полягають у: 1) офіційному визнанні критерієм оплати саме праці (послуги праці), а не вартості робочої сили; 2) розробці методики обліку праці; 3) організації моніторингу та аналізу ринку праці; 4) розробці на цій базі пропозицій щодо рівня оплати праці та його диференціації.